

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet och gränszonen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 februari 2005 en proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet och gränszonen (RP 6/2005 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och försvarsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (GrUU 19/2005 rd, LaUU 10/2005 rd). Utlåtandena ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- inrikesminister Kari Rajamäki
- chefen för gränsbevakningsväsendet, viceamiral Jaakko Smolander, biträdande chef för gränsbevakningsväsendet, generalmajor Jaakko Kaukanen, avdelningschef, lagstiftningsråd Tomi Vuori, lagstiftningsråd Kimmo Hakonen, lagstiftningsråd Jorma Kantola, lagstiftningsråd Mika Kättö och överinspektör Timo Riissanen, inrikesministeriet
- kanslichef Elisabeth Naucélér, Ålands landshapsregering
- lagstiftningsråd Ronald Wrede, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Ilari Hannula och lagstiftningsråd Leena Vettenranta, justitieministeriet

- regeringssekreterare Marko Hasari, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Ismo Mäenpää, finansministeriet
- fiskeriöverinspektör Harry Kaasinen, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringsråd Mikael Nyberg, kommunikationsministeriet
- regeringssekreterare Heikki Korpelainen, miljöministeriet
- överinspektör Lauri Vuorivirta, dataombudsmannens byrå
- statsåklagare Jorma Äijälä, Riksåklagarämbetet
- kommodor Kimmo Kotilainen, Huvudstaben
- direktör Juha Niskanen, Tullstyrelsen
- jurist Eeva Lantto, Kommunikationsverket
- kriminalöverinspektör Sanna Palo, centralkriminalpolisen
- biträdande chefen Kari Rantala, rörliga polisen
- överinspektör Ilkka Hanski, skyddspolisen
- direktör Jaana Vuorio, Utlänningsverket
- landshövding Peter Lindbäck, Länsstyrelsen på Åland
- landshövding Hannele Pokka, länsstyrelsen i Lapplands län
- länspolischef Tapani Tiilikainen, länsstyrelsen i Östra Finlands län
- poliskommendör Jukka Riikonen, polisinnrättningen i Helsingfors härad
- intendent Maija Matikka, Museiverket

- direktör, överste Urpo Leppäjärvi, gräns- och sjöbevakningsskolan
- forskare Riitta Blomgren, Krigsmuseet
- huvudförtroendeman Veli-Matti Mattila, Sjöbevakningsförbundet även som representant för Päälystöliitto ry, Finlands Maskinförbund r.f. och Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry
- huvudförtroendeman Markku Pietikäinen, Gränsbevakningsväsendet
- ordförande Hannu Sainio, Poliisijärjestöjen Liitto ry
- ledande häradsåklagare Christian Lundqvist, Suomen Syyttäjähdistys ry
- expert på brottsförebyggande Risto Karhunen, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund r.f.

- ordförande Ari Mäkinen, Tullförbundet r.f.
- major Jaakko Hamunen, Officersförbundet rf
- professor Olli Mäenpää
- professor Ari-Matti Nuutila
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- justitieministeriet
- Polisyrkeshögskolan
- Finlands miljöcentral
- FiCom ry
- Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry
- Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry.

PROPOSITIONEN

Genom propositionen är en revideras lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet.

Övervakningen av Europeiska unionens yttre gränser får allt större betydelse. Genom de lagar som ingår i denna proposition anpassas gränsbevakningsväsendet till den utveckling som skett när det gäller övervakningen av de yttre gränserna för Europeiska unionens område för fri rörlighet.

Gränsbevakningsväsendet ska liksom ha huvudansvaret för övervakningen av personers inresa och utresa och för genomförande av gränskontroll i samband med personers inresa och utresa. Avsikten är att gränsbevakningsväsendets ställning och befogenheter ska stämma överens med i synnerhet de befogenheter som gränsmyndigheterna i Europeiska unionens övriga medlemsstater med yttre gränser har och det ska som en del av Europeiska unionens gränsbevakningssystem ha goda förutsättningar för att förhindra olaglig inresa.

Propositionen syftar också till att förbättra den nationella säkerheten genom att gränsbevakningsväsendets resurser ska utnyttjas effektivare än i dagsläget. Gränsbevakningsväsendets bevakningsområde, som onödigt mycket försvårar

samarbetet mellan säkerhetsmyndigheterna, avskaffas. Den geografiska tyngdpunkten för gränsbevakningsväsendets verksamhet ändras dock inte. Samarbetet mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen underlättas och på så sätt kan resurserna för den interna säkerheten allokeras effektivare än tidigare. Åtgärder utgör samtidigt förberedelser för de utmaningar som utvidgningen av området för fri rörlighet medför för den inre säkerheten i Finland.

Gränsbevakningsväsendet ska till skillnad från gällande mekanismer vid sidan om sina huvuduppgifter kunna utföra de övervakningsuppgifter som hör till gränsbevakningsväsendet också när de inte direkt ansluter till gränsövervaknings- eller gränskontrolluppgifterna. Utnyttjandet av gränsbevakningsväsendets specialexpertis och utrustning vid terroristbekämpning och andra exceptionella situationer när det gäller den interna säkerheten skall bli effektivare. Till gränsbevakningsväsendets uppgifter ska höra att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena. Säkerheten för befolkningen i glesbygden förbättras genom att gränsbevakningsväsendet får rätt att också utan explicit begäran från polisen utföra nödvändiga bråd-

skande polisuppgifter som ingår i allmän ordning och säkerhet.

Gränsbevakningsväsendets möjligheter att utföra förundersökning i brottmål, som anknyter till dess huvuduppgifter, förbättras. Samtidigt begränsas gränsbevakningsväsendets rätt att utföra självständig förundersökning i allvarliga brottmål som inte i väsentlig grad ansluter till dess huvuduppgifter, om inte något annat följer av en begäran som framställts av en annan förundersökningsmyndighet. Gränsbevakningsväsendet kan dock alltid vidta nödvändiga förundersökningsåtgärder och använda behövliga tvångsmedel för att säkerställa en annan förundersökningsmyndighets brottsutredning. Verksamhetsmöjligheterna för myndigheternas gemensamma utredningsgrupper förbättras. Polisen ska ha ansvaret för samordningen av gränsbevakningsväsendets brottsutredningsverksamhet särskilt i fråga om bekämpningen av grov och organiserad brottslighet.

Gränszonen ska bevaras oförändrad, men bestämmelserna om gränszonen preciseras i överensstämmelse med de nuvarande grundläggande fri- och rättigheterna. Lagen om gränszon upphävs och bestämmelserna om gränszonen tas in i gränsbevakningslagen, som också innefattar de grundläggande bestämmelserna om inresa och utresa, som för närvarande delvis ingår i andra lagar.

Det föreslås att det utfärdas en särskild lag om behandlingen av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet med noggrannare bestämmelser än tidigare om behandlingen av de person-

uppgifter och personregister som gränsbevakningsväsendet innehar. Lagens tillämpningsområde skall täcka sådan automatisk behandling av personuppgifter som behövs för utförandet av de uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet och annan hantering av personuppgifter, när personuppgifterna bildar eller är avsedda att bilda ett personregister eller en del av ett personregister. Avvikelser från lagen om personuppgifter och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet görs endast när det är påkallat för att säkerställa effektiviteten i gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Gränsbevakningsväsendet skall bättre kunna utnyttja polisens datasystem vid brottsbekämpning. För att brottsbekämpningen får bli effektivare skall automatisk identifiering av personer med hjälp av kamera- och videoövervakning användas vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendets åtgärder skall kunna registreras genom automatisk bild- och ljudupptagning.

Gränsbevakningsväsendet innehar också i fortsättningen en viktig ställning inom det totala militära försvaret, som leds av försvarsmakten. Inga ändringar görs i gränsbevakningsväsendets uppgifter i fråga om den yttre säkerheten.

Den gränsbevakningslag, lag om gränsbevakningsväsendets förvaltning och lag om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet som ingår i reformen avses träda i kraft sommaren 2005, när den utbildning och andra nödvändiga åtgärder som reformen kräver har genomförts vid gränsbevakningsväsendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet anser den övergripande reformen av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet vara viktig eftersom den förtydligar den gällande lagstiftningen och anpassar bestämmelserna till den utveckling som skett i bevakningen av de yttre gränserna för den fria rörligheten inom Europeiska unionen. Reformen syftar också till att effektivisera den inre säkerheten genom att gräns-

bevakningsväsendets resurser ska utnyttjas effektivare.

I propositionen ingår ett förslag till utvidgning av gränsbevakningsväsendets territoriella behörighet. Enligt propositionen ska gränsbevakningsväsendet verka där det är motiverat för att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten eller utföra de uppgifter med anknytning till det militära försvaret som hör till gränsbe-

vakningsväsendet och på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). På andra platser verkar gränsbevakningsväsendet bara när det är nödvändigt för att kunna slutföra en lagstadgad uppgift eller lämna handräckning.

Utskottet påpekar att gränsbevakningsväsendets befogenheter i princip utsträcks till hela landet när dess specifika övervakningsområde försvinner. Reformen är betydelsefull eftersom den medger effektivare samverkan mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullarna i kampen mot terrorism och annan brottslighet. Också Schengenregelverket och det expanderande området för fri rörlighet talar för ett starkt samarbete mellan myndigheterna.

Förvaltningsutskottet påpekar att gränsbevakningsväsendets befogenheter inte är generella på samma sätt som polisens befogenheter utan de är begränsade till lagstadgade uppgifter och skyldighet att lämna handräckning på begäran. Därför kan gränsbevakningsväsendet inte vara verksamhet på andra gränsområden än de som nämns i 4 § annat än när det är nödvändigt för att slutföra lagstadgade uppgifter. Ett exempel på detta är att efterspana och gripa personer som illegalt överskrider gränsen. Dessutom kan gränsbevakningsväsendet också ge polisen och tullarna handräckning i andra delar av landet, särskilt för att avslöja ligor som sysslar med drog- och människohandel. I likhet med grundlagsutskottet anser förvaltningsutskottet att det är nödvändigt att de begränsade befogenheterna för gränsbevakningsväsendet utsträcks till hela landet, särskilt i syfte att bekämpa brottslighet och terrorism, men också för att effektivisera användningen av gränsbevakningsväsendets, polisens och tullarnas resurser. Samtidigt påpekar förvaltningsutskottet att reformen inte innebär att gränsbevakningsväsendet blir en rikstäckande allmän myndighet inom säkerhetsområdet i och med att befogenheterna är begränsade genom lag och verksamheten måste koncentreras på de områden där gränsbevakningsväsendet också i nuläget är etablerat.

Den nuvarande utbildningen för gränsbevakningsmän pågår i ett halvår. Enligt uppgifter till

utskottet förlängs utbildningen till ett år från och med 2006. Detta hänger samman med den föreslagna reformen och med gränsbevakningsväsendets nya uppgifter, men anknyter också till den gemensamma gränsbevakningsutbildningen i EU. När uppgifterna är desamma som för polis och tull måste gränsbevakningsmännen få utbildning på samma nivå som polismän och tullmän utifrån de normala kompetenskraven för det specifika arbetet, påpekar förvaltningsutskottet. Alldeles särskilt vill utskottet understryka vikten av att gränsbevakningsmän som arbetar som undersökningsledare får adekvat utbildning och har praktisk erfarenhet. Tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet som är undersökningsledare kommer inte att vara anhållningsberättigade tjänstemän enligt tvångsmedelslagen. Följaktligen är det viktigt att det samlade förundersökningsförfarandet vid gränsbevakningsväsendet följs upp.

Enligt utskottet är det viktigt att det också framöver finns en klar och tydlig fördelning av ansvaret för olika uppgifter och ledningen mellan förundersökningsmyndigheterna och myndigheterna med uppdrag inom ramen för allmän ordning och säkerhet. Detta är av stor betydelse inte minst i kampen mot allvarlig brottslighet.

Det arbete som har initierats genom revideringen av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet måste få en fortsättning i en övergripande reform av tulllagstiftningen och i en lag om samverkan mellan polisen, tullarna och gränsbevakningsväsendet framhåller förvaltningsutskottet. Vad gäller förberedelserna av den samlade reformen av polislagen hänvisar förvaltningsutskottet till ett uttalande i sitt betänkande FvUB 10/2005 rd.

Det är fråga om en stor och genomgripande reform. Därför förutsätter utskottet att regeringen noga följer upp hur lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet verkställs och senast inom 2008 lämnar en ingående skriftlig utredning till förvaltningsutskottet om hur lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet fungerar och tillämpas (*Utskottets förslag till uttalande*). Tack vare utredningsförfarandet kan lagstiftningens konsekvenser för till exempel personalen utvärderas.

Samtidigt understryker förvaltningsutskottet bl.a. vikten av att den flyttningsskyldiga personalens intressen beaktas på behörigt sätt och att flyttningsbesluten motiveras på bästa möjliga sätt.

Med hänvisning till propositionen och annan utredning anser utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Följaktligen tillstyrker utskottet lagförslagen, men med anmärkningar och ändringsförslagen i detta betänkande.

Detaljmotivering

1. Lag om gränsbevakningsväsendets förvaltning

3 §. *Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna.* Enligt 1 mom. hör gränsbevakningsväsendet till statens centralförvaltning och lyder under inrikesministeriet. Gränsbevakningsväsendet leds av chefen för gränsbevakningsväsendet som bl.a. har staben för gränsbevakningsväsendet under sig.

Enligt 5 § 1 mom. är chefen för gränsbevakningsväsendet skyldig att hålla inrikesministern underrättad om ärenden som berör gränsbevakningsväsendet och att delta i behandlingen av ärenden vid inrikesministeriet när ett ärende berör gränsbevakningsväsendet. Med stöd av 5 § 2 mom. har chefen för gränsbevakningsväsendet, om inte något annat föreskrivs, rätt att på föredragning avgöra andra än samhälleligt eller ekonomiskt viktiga förvaltningsärenden som gäller gränsbevakningsväsendet och dess ansvarsområde och som enligt vad som föreskrivs ska avgöras av inrikesministeriet. Enligt 5 § 3 mom. är staben för gränsbevakningsväsendet samtidigt inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet är samtidigt avdelningschef för inrikesministeriets gränsbevakningsväsende.

I likhet med grundlagsutskottet anser förvaltningsutskottet att chefen för gränsbevakningsväsendet får en någon diffus ställning i förslaget. Syftet förefaller att vara att befria chefen för gränsbevakningsväsendet från rutinärenden och i stället koncentrera tjänsteutövningen på frågor

som är viktiga för gränsbevakningsväsendet och på att delta i ministerledda arbetsgrupper. Övriga ärenden ska enligt förslaget höras till staben för gränsbevakningsväsendet, som leds av biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet.

Propositionen avser visserligen inte att ändra på det nuvarande systemet, men förvaltningsutskottet föreslår med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet att 3 § 1 mom. preciseras. Det bör klart och tydligt framgå att gränsbevakningsväsendet är en myndighet inom statens centralförvaltning som leds och övervakas av inrikesministeriet och att gränsbevakningsväsendet leds av chefen för gränsbevakningsväsendet vid inrikesministeriet.

9 §. *Tjänsterna vid gränsbevakningsväsendet.* Med hänvisning till inkommen utredning föreslår förvaltningsutskottet att 1 mom. ändras till att gränsbevakningsväsendet bara har personal i tjänsteförhållande.

17 §. *Tystnadsplikt och förbud att utnyttja information.* Enligt 2 mom. hindrar tystnadsplikten inte att en omständighet yppas för en myndighet eller en sammanslutning som har ett offentligt uppdrag och som på grund av en uppgift som föreskrivs höras till den behöver få vetskap om en omständighet som annars ska hållas hemlig eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet.

Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen är för öppet formulerad med hänsyn till skyddet för privatlivet i 10 § i grundlagen. Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen åtminstone måste preciseras med att tillgången till information baserar sig på "rätt" att få information. Samtidigt menar grundlagsutskottet att förvaltningsutskottet bör ta ställning till om 17 § 2 mom. helt och hållet kan strykas med hänsyn till bestämmelserna i lagen om säkerhetsutredningar.

Förvaltningsutskottet påpekar att den första delen av 17 § 2 mom. är identisk med 43 § 3 mom. i den gällande polislagen (493/1995) och den senare delen identisk med 43 § 4 mom. i förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 10/2005 rd — RP 266/2004 rd) om en ändring av polislagen.

Vidare påpekar förvaltningsutskottet att en säkerhetsutredning enligt 8 § i lagen om säkerhetsutredningar (177/2002) bara kan grunda sig på uppgifter i de register som nämns i paragrafen. För att kontrollera registeruppgifterna är det också tillåtet att använda andra myndighetsuppgifter om den person som utreds om det i enskilda fall är nödvändigt för att nå målet med utredningen och det inte finns någon anledning att tvivla på att uppgifterna är riktiga. Enligt 25 § i lagen om säkerhetsutredningar får skyddspolis, huvudstaben och polisinspektionen i häradet utan hinder av den skyldighet att iakttä sekretess som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) lämna ut uppgifter till varandra om de behövs för enskilda säkerhetsutredningar. Gränsbevakningsväsendet nämns inte i bestämmelsen. Därför bör 17 § 2 mom. i lagförslaget inte strykas.

Förvaltningsutskottet föreslår att den första meningen i 17 § 2 mom. preciseras till att insynen grundar sig på "rätt" att få uppgifter enligt följande: "Tystnadsplikten hindrar inte att en omständighet yppas för en myndighet eller en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag och som på grund av en uppgift som föreskrivs höra till den *har rätt* få vetskap om en omständighet som annars skall hållas hemlig eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet."

18 §. Rätt att förtiga uppgifter. Enligt 55 § 1 mom. i den gällande lagen om gränsbevakningsväsendet (320/1999) är en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet inte som vittne eller han eller hon annars hörs skyldig att röja identiteten av en person som han eller hon i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter av konfidentiellt. Samma bestämmelse gäller också taktiska eller tekniska metoder som ska hemlighållas.

I 18 § i lagförslaget föreslås uttrycket "såsom vittne eller när han annars hörs" bli struket. Tanken är att rätten att förtiga uppgifter ska täcka in situationer när någon annan myndighet eller en privat aktör begär information om de frågor som avses i 18 §. Lagförslaget är identiskt med 44 § 1 mom. i polislagen i proposition RP 266/2004 rd.

Grundlagsutskottet har godkänt (FvUB 10/2005 rd) 44 § 1 mom. i polislagen utan ändringar.

Av motiven till propositionen framgår det att rätten att förtiga uppgifter behövs för att många personer som innehar uppgifter som är viktiga och väsentliga för utredning av brott går med på att röja sina uppgifter bara under förutsättning att uppgiftslämnarens andel i utredningen av brottet hemlighålls. Villkoret beror i de flesta fall på rädsla för hämndaktioner.

Förvaltningsutskottet föreslår att 18 § kompletteras med de gällande bestämmelserna i 55 § 2 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendet. Bestämmelserna föreslås bli placerade i ett nytt 2 mom. Den föreslagna formuleringen svarar också mot 44 § 3 mom. i polislagen.

19 §. Bisysslor. Enligt 1 mom. får en gränsbevakningsman inte ta emot eller inneha sådana bisysslor som avses i 18 § 4 mom. i statstjänstemannalagen om inte den behöriga myndigheten på ansökan beviljar tillstånd till det. Enligt förvaltningsutskottet är det viktigt att gränsbevakningsmäns möjligheter att inneha bisysslor begränsas oskäligt mycket genom tillämpningen av bestämmelsen.

Enligt 19 § 2 mom. får en gränsbevakningsman inte sköta en uppgift som omfattar rättigheter och skyldigheter som kan komma att stå i strid med de uppgifter som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet.

Enligt grundlagsutskottet finns det godtagbara grunder för bestämmelserna om man ser särdragen och omfattningen i gränsbevakningsmäns uppgifter och befogenheter.

Enligt förvaltningsutskottets uppfattning har gränsbevakningsmän i princip inte rätt att arbeta till exempel som vaktmästare på restaurang, ordningsvakter på offentliga tillställningar, transportdirigerare eller bedriva sjöräddningsverksamhet (sjöbevakare). En bedömning av läget måste självfallet utgå från hur nära uppgifterna är kopplade till gränsbevakningsmannens tjänsteuppdrag. Enligt lagen om privata säkerhetstjänster (282/2002) är det förbjudet för gränsbevakningsmän att arbeta som väktare. Dessutom innehåller proposition RP 265/2004 rd, som för

närvarande behandlas i utskottet, ett förslag som förbjuder polismän, gränsbevakningsmän och tullmän att arbeta som ordningsvakter.

Förvaltningsutskottet förordar att 19 § godkänns i den form regeringen föreslår. Samtidigt framhåller utskottet att gränsbevakningsmän har rätt att delta exempelvis i frivilligorganisationers verksamhet i uppgifter som inte orsakar intressekonflikter med de uppdrag gränsbevakningsväsendet har.

27 §. *Beslut om studierätt samt tjänstgöringsförbindelse.* Med stöd av 27 § 2 mom. förutsätts den studerande innan studierna inleds avge en tjänstgöringsförbindelse för att få delta i utbildning. Förbindelsen omfattar högst två år räknat från den dag studierna avslutades. För personer som ingår i personal som flyger luftfartyg vid gränsbevakningsväsendet får tjänstgöringsförbindelsen vara högst fjorton år. I 10 b § i lagen om försvarsmakten (402/1974) ingår bestämmelser om tjänstgöringsförbindelse i samband med det utbildningsprogram för officerare som avses i förordningen om försvarshögskolan.

Av propositionen framgår det att studierna inom gränsbevakningsväsendet bekostas av staten och betraktas som tjänstgöring med lön.

Enligt 27 § 3 mom. är en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet skyldig att ersätta högst hälften av de kostnader som studierna åsamkat staten enligt vad som närmare bestäms genom förordning av inrikesministeriet, om han eller hon under tiden för tjänstgöringsförbindelsen säger upp sig eller blir uppsagd av någon annan orsak än sjukdom.

I 80 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag. I lagförslaget sägs inte direkt ut vad som avses med "någon annan orsak än sjukdom". Grundlagsutskottet påpekar att uppsägningar exempelvis kan bero på att enheter läggs ner eller att arbetsuppgifterna väsentligt minskar. I likhet med grundlagsutskottet anser förvaltningsutskottet det oskäligt att en studerande kan tvingas ersätta upp till hälften av sina studier på grund av uppsägningar som inte beror på den uppsagda själv.

Bestämmelsen avviker från 10 b § 2 mom. i lagen om försvarsmakten.

Utskottet föreslår att 27 § 3 mom. preciseras enligt följande: "Om en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet *under den tid tjänstgöringsförbindelsen gäller säger upp sig eller blir uppsagd eller själv avbryter sina studier eller studierna avbryts av någon av personen själv beroende annan orsak än sjukdom eller avsaknad av flygaregenskaper, skall han eller hon betala tillbaka ett belopp som beror på examens art eller utbildningens innehåll och som uppgår till högst hälften av de kostnader som utbildningen åsamkat staten enligt vad som närmare bestäms genom förordning av inrikesministeriet.*

Dessutom föreslår utskottet med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet att en bestämmelse om överklagande läggs till som ett nytt 4 mom.

28 §. *Förlust av studierätt. (Ny)* På grund av sakens natur föreslår utskottet nya bestämmelser i 28 § om förlust av studierätt inom gränsbevaknings- och sjöbevakningsskolan. Enligt vad utskottet har erfarit var det ursprungligen meningen att bestämmelserna skulle ingå i en förordning.

Förvaltningsutskottet föreslår att den nya 28 § om förlust av studierätt får följande lydelse: "*Föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan kan återkalla rätten för en elev eller en vid gränsbevakningsväsendet anställd studerande att delta i undervisningen, om han eller hon*

1) *inte uppfyller antagningskriterierna för den studiekurs han eller hon avlägger,*

2) *uppträder på ett sätt som är ägnat att äventyra förtroendet för att gränsbevakningsväsendets uppgifter utförs korrekt och en skriftlig varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,*

3) *vägrar genomgå en drogtest som han eller hon är skyldig att delta i eller lämnar ett prov som pekar på missbruk av droger,*

4) *i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen och en skriftlig varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,*

5) *i väsentlig omfattning bryter mot gräns- och sjöbevakningsskolans instruktion och en*

skriftlig varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,

6) inte slutför sina studier inom den i undervisningsplanen angivna tiden.

Om inte annat föreskrivs kan föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan ge en elev eller en vid gränsbevakningsväsendet anställd studerande en skriftlig anmärkning, om förlust av studierätten kan anses oskälig med beaktande av de omständigheter som lett till beteendet i kombination med vad som framgått om detta. I stället för skriftlig varning kan eleven eller den studerande få en muntlig varning, om detta kan anses vara en tillräcklig påföljd. Varning eller anmärkning enligt detta moment ges inte för beteende för vilket påföljd kan bestämmas enligt bestämmelserna om militärdisciplin eller 24 § i statstjänstemannalagen.

Tjänsteförhållandet för en elev som för tiden för genomförande av grundkursen för gränsbevakare har utnämnts till en tjänst vid gränsbevakningsväsendet upphör samtidigt som beslutet om förlust av studierätt som gäller grundkursen fattas, om inte chefen för gräns- och sjöbevakningsskolan bestämmer något annat."

29 §. (Ny) Med anledning av 28 § föreslår utskottet en ny 29 § med bestämmelser om överklagande. Paragrafen föreslås få följande lydelse: "Den som är missnöjd med ett beslut som föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan fattat om förlust av studierätt eller skriftlig varning får hos staben för gränsbevakningsväsendet söka rättelse i det inom 14 dagar efter att han eller hon fått del av beslutet. Ändring i ett beslut som staben för gränsbevakningsväsendet fattat i ett sådant ärende får sökas hos Helsingfors förvaltningsdomstol genom besvär i enlighet med förvaltningsprocesslagen. Helsingfors förvaltningsdomstols beslut får inte överklagas genom besvär.

Den som är missnöjd med ett beslut av föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan som gäller bedömningen av studieprestationer eller tillgodoräkandet av tidigare eller på annat håll avlagda studier får söka rättelse i det hos staben för gränsbevakningsväsendet inom 14 dagar efter det att han eller hon haft möjlig-

het att ta del av resultatet av bedömningen och hur bedömningsgrunderna har tillämpats på honom eller henne. Ändring i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får inte överklagas genom besvär."

31 (29) §. Tillämpning av bestämmelserna om militära brott. De som tjänstgör i militära tjänster vid gränsbevakningsväsendet omfattas av bestämmelserna om krigsmän i 45 kap. i strafflagen. Närmare bestämmelser om rätten för en gränsbevakningsman i militärtjänst att använda maktmedel finns dock "i första hand" i 35 § i gränsbevakningslagen (lagförslag 2).

Grundlagsutskottet påpekar att 35 § 1 mom. i det andra lagförslaget inte harmonierar med bestämmelserna om krigsmäns rätt att använda maktmedel enligt 45 kap. 26 a § i strafflagen. Enligt den sista meningen i 35 § 3 mom. föreskrivs det i 29 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning hur rätten för en krigsman att använda maktmedel enligt 45 kap. 26 a § i strafflagen tillämpas inom gränsbevakningsväsendet.

Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår förvaltningsutskottet att "i första hand" stryks i 29 § 1 och 2 mom. i det första lagförslaget.

35 §. (Ny) Med hänvisning till inkommen utredning föreslår utskottet att lagförslaget får en ny 35 § som gäller fortsatt tjänsteförhållande efter avgångsåldern. Utskottet föreslår att chefen för gränsbevakningsväsendet av tungt vägande skäl och med samtycke från tjänstemannen kan besluta att en tjänsteman som inte utnämns av republikens president får fortsätta i sin tjänst efter avgångsåldern, men högst i två år. Dessutom föreslår utskottet att en tjänsteman med ett tjänsteförhållande för viss tid som under sin i lag eller förordning förankrade mandattid uppnår avgångsåldern kan fortsätta i sin tjänst fram till mandattidens slut, men högst i två år. Beslutet att en tjänsteman har rätt att fortsätta i sin tjänst eller tjänsteförhållande på viss tid måste fattas innan tjänstemannen uppnår avgångsåldern. Tjänsteförhållandet avslutas utan uppsägning när tiden har gått ut.

Bestämmelser om avgångsåldern för tjänstemän inom gränsbevakningsväsendet ingår i 30 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (269/2000). Tjänstemän med militära tjänster har en avgångsålder mellan 55 och 63 år. För yngre officerare, stabsofficerare och institutsofficerare som förutsatts ha flygarutbildning är avgångsåldern 45 år. Enligt förordningen är avgångsåldern 65 år för andra tjänstemän än de som innehar militära tjänster. I 47 § ingår en övergångsbestämmelse för så kallade gamla förmanstagare. Enligt den varierar avgångsåldern mellan 55 och 64 år beroende på hur lång pensionsberättigad tjänstetid de hade tjänat in den 31 december 1994. Bestämmelser om avgångsålder ska fortfarande ingå i en förordning av statsrådet. Avgångsåldern kommer att vara lägre än den allmänna avgångsåldern åtminstone för tjänstemän som omfattas av det militära pensionssystemet.

Behovet av förlängt tjänsteförhållande efter avgångsåldern förekommer framför allt bland vissa typer av experter och fallen är en handfull årligen. Med hänvisning till grundlagen anser förvaltningsutskottet det vara på sin plats att bestämmelser om möjligheten att arbeta kvar i en tjänst eller ett tjänsteförhållande på viss tid efter avgångsåldern skrivs in i lag. De gällande bestämmelserna ingår i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (269/2000).

36 (33) §. *Närmare bestämmelser.* Utskottet föreslår att det inledande stycket i 2 mom. preciseras enligt följande: "Genom förordning av statsrådet utfärdas, med undantag för militära kommandomål, närmare bestämmelser om."

Dessutom föreslår utskottet att 2 mom. får nya 4 och 5 punkter enligt följande: "4) *vid behov om behandling av ett tillstånds- eller anmälningsärendet enligt denna lag och om förfarandet vid anmälan och ansökan om tillstånd, 5) om de språkkunskaper som krävs vid gränsbevakningsväsendet i enlighet med lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003).*"

2. Gränsbevakningslag

2 §. *Definitioner.* Enligt definitionen i föreslagna 2 § 5 punkten är ett gränsövergångsställe en genom förordning av statsrådet angiven plats via vilken gränsen passeras.

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det behövs en mera detaljerad definition på gränsövergångsställe som kan vara en bearbetning av definitionen i den nuvarande lagen.

Förvaltningsutskottet förelår att definitionen på gränsövergångsställe i 2 § 5 punkten preciseras på följande sätt: "*Med gränsövergångsställe avses en genom förordning av statsrådet bestämd hamn, järnvägsstation, flygplats eller någon annan plats eller något annat område som anvisats för gränskontroll och via vilken gränsövergång sker*".

Med gränsszon avses enligt 2 § 15 punkten ett för gränsordningens och gränssäkerhetens upprätthållande inrättat område vid Finlands yttre gräns inom vilket de i grundlagen tillförsäkrade grundläggande fri- och rättigheterna för personer kan begränsas på det sätt som anges närmare i denna lag.

Grundlagsutskottet finner det i sitt utlåtande inadekvat att definitionen i lagen innehåller bestämmelser som har karaktär av bemyndigande. Det anser att definitionens sista mening bör strykas. Förvaltningsutskottet föreslår att 2 § 15 punkten godkänns enligt följande: "*Gränsszon ett område som inrättats vid Finlands yttre gräns för att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten.*"

9 §. *Åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift.* I andra meningen i 9 § 1 mom. sägs det att det i brottmål i fråga om åtgärdsfördröjning dessutom gäller det som särskilt föreskrivs om detta.

I fråga om åtgärdsfördröjning hänvisar förvaltningsutskottet till sitt nyligen godkända uttalande om 5 § om ändring av polislagen (FvUB 10/2005 rd) och framhåller att det med hänsyn till gränsbevakningens uppgifter inte finns något liknande behov av en reglering. Utskottet har den uppfattningen att gränsbevakningen inte har något behov av att fördröja sina åtgärder för att

inhämta information på samma sätt som polisen (gränsbevakningen har till exempel inte rätt till täckoperationer). Inom gränsbevakningen kan det däremot bli nödvändigt med åtgärdsfördröjning i samband med teknisk observation och därför föreslår utskottet att 9 § 1 mom. ändras och att bestämmelsen om åtgärdsfördröjning tas in som ett nytt 2 mom. i 9 §. Då blir 2 mom. i propositionen 3 mom. och lyder som följer: "En gränsbevakningsman har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas. I brottmål gäller i fråga om (utesl.) fördröjning dessutom det som särskilt föreskrivs om detta.

En gränsbevakningsman som utför åtgärder enligt denna lag för att inhämta information får vänta med att ingripa i ett pågående brott som inte utgör omedelbar fara för liv, hälsa eller frihet eller omedelbart överhängande fara för skada på miljön eller egendoms- eller förmögenhetsskada och om det är nödvändigt att fördröja åtgärden för att hindra att inhämtande av information avslöjas eller för att säkerställa verksamhetens syfte."

Vad gäller kontrollerad leverans hänvisar utskottet till sitt betänkande FvUB 10/2005 rd.

16 §. Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe. Enligt 16 § 1 mom. kan statsrådet stänga ett gränsövergångsställe för en viss tid eller tills vidare, om stängningen är nödvändig för att avvärja ett allvarligt hot som riktas mot den allmänna ordningen, den nationella säkerheten eller folkhälsan. Men enligt 2 mom. får stängningen inte hindra finländska medborgare att komma in i landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av gemenskapslagstiftningen om fri rörlighet eller rätten att få internationellt skydd.

I 16 § 2 mom. föreskrivs bara om att komma in i landet, inte om att lämna landet. Ändå har var och en enligt grundlagens 9 § 2 mom. rätt att lämna landet. Denna rätt kan begränsas genom lag, om det är nödvändigt för att säkerställa rättgång eller verkställighet av straff eller för att säkerställa att skyldigheten att försvara landet

fullgörs. Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att grunderna för en begränsning avses vara uttömmande såtillvida att det inte är möjligt att på någon annan grund genom vanlig lag begränsa rätten att lämna landet. I bestämmelsen sägs ingenting om att lämna landet och därför kan det enligt grundlagsutskottet tolkas som så att det utifrån grundlagens 9 § 2 mom. är möjligt också utan lagbestämmelse.

Förvaltningsutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och föreslår att 16 § 2 mom. kompletteras med rätt att lämna landet på följande sätt: "Stängningen av ett gränsövergångsställe får inte utgöra ett hinder för finländska medborgares rätt att komma in i landet eller vars och ens rätt att lämna landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av gemenskapslagstiftningen om fri rörlighet eller vars och ens rätt att få internationellt skydd".

Den formulering som utskottet föreslår innebär givetvis inte att rätt att lämna landet föreligger när det finns något annat lagbaserat hinder för det.

19 §. Åtgärder som ingår i gränskontrollen. I paragrafen föreskrivs om gränskontroll. Den sker antingen som en minimikontroll eller som en grundlig kontroll. Paragrafens 2 mom. gäller minimikontroll. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med en ny 4 punkt om att en minimikontroll vid behov också omfattar kontroll av en förarens körförmåga och fordonets trafikduglighet.

21 §. Brådskande polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. I paragrafen föreskrivs om de förutsättningar, under vilka gränsbevakningsväsendet kan utföra brådskande polisuppgifter. Enligt paragrafens 2 mom. kan gränsbevakningsväsendet utföra en brådskande polisuppgift för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet även utan begäran från polisen, om behovet av att uppgiften utförs har framkommit i samband med gränsbevakningsväsendets egen övriga verksamhet och åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras.

Enligt propositionsmotiven kan en gränsbevakningsman sålunda ingripa i fråga om ett hot mot hälsa eller egendom om polisens hjälp inte kan erhållas utan dröjsmål. En brottslig gärning som får avbrytas är t.ex. stöld, skadegörelse, misshandel eller en farlig rattfyllerists färd. Åtgärder skall emellertid inte vidtas vid sådana "uppenbara brott" i fråga om vilka man kan vänta med att vidta åtgärder utan att den pågående gärningen orsakar fara för hälsa eller egendom.

Lagutskottet tillstyrker den föreslagna bestämmelsens syfte. Men det uppmärksammar att det enligt formuleringen i bestämmelsen handlar om allmänt brådskande "polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet", medan motiven uttryckligen avser åtgärder för att hindra eller avbryta brott. Med hänsyn till att t.ex. 1 § i polislagen skiljer mellan uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att förebygga brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, förefaller den föreslagna formuleringen rätt lös.

Förvaltningsutskottet hänvisar till lagutskottets utlåtande och föreslår att tillämpningsområdet för 21 § 1 mom. avgränsas till att förebygga brott och avbryta pågående brott.

Vidare föreslår förvaltningsutskottet en sådan ändring i 2 mom. att en gränsbevakningsman får utföra en brådskande polisuppgift också utan begäran från polisen om åtgärden inte kan skjutas upp utan att hälsa eller egendom äventyras. I så fall ska polisen utan dröjsmål underrättas om åtgärden. På begäran av en polisman ska gränsbevakningsmannen avstå från åtgärden eller avbryta en redan påbörjad åtgärd.

Förvaltningsutskottet föreslår att 21 § ska lyda som följer: "På en polismans begäran kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana i (utesl.) brådskande polisuppgifter för *förhindrande eller avbrytande av brott* som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon sköta en i 1 mom. nämnd uppgift även utan begäran från polisen, om (utesl.) åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen skall utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En

gränsbevakningsman skall på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd."

22 §. *Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer.* Utifrån paragrafens 1 mom. kan gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som hör till befälet tillhandahålla polisen utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster om det på grund av ett särskilt hot är nödvändigt för att avvärja ett brott i terroristiskt syfte, gripa en farlig person, skingra en folkmassa som genom att samlas äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör hinder för trafiken eller för att skydda mot brott och störande beteende.

Utskottet noterar att det föreskrivs om den i grundlagens 13 § tryggade mötesfriheten i lagen om sammankomster (530/1999). Där anges på vilka grunder en allmän sammankomst och offentlig tillställning kan upplösas. Enligt lagen är enbart hinder för trafiken inte en grund för att avbryta en allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Därför vill utskottet precisera 22 § 1 mom. med att resurser kan tillhandahållas bl.a. för att skingra en folkmassa som "orättmätigt" utgör hinder för trafiken.

För klarhetens skull vill utskottet dessutom komplettera 22 § med ett nytt 3 mom. om att det föreskrivs om handräckning i 77 § i gränsbevakningslagen.

27 §. *Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa.* Vid en utredning enligt 1 mom. tillämpas vad som föreskrivs om förundersökning. Förvaltningsutskottet föreslår att bestämmelsen kompletteras med en hänvisning också till bestämmelserna om polisutredning i polislagen, eftersom utredningar som behövs för att myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter inte alltid kan grundas på att ett brott har begåtts och de tillbudsstående befogenheterna för utredning.

Utskottet föreslår att 1 mom. ändras på följande sätt: "Bestämmelserna om förundersökning och polisundersökning skall i tillämpliga delar iaktas vid gränsbevakningsväsendets utredning

av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlänning ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd. Detsamma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960). "

29 §. *Automatisk identifiering vid ett gränsövergångsställe.* Utskottet föreslår att 29 § 1 mom. ändras på följande sätt: "Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda bilder och ljud som genereras vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe för automatisk identifiering av personer som enligt efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet skall delges stämning, gripas, anhållas, tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna samt för att förhindra, avbryta och avslöja brott som utreds av gränsbevakningsväsendet. Automatisk identifiering får dock inte ske på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats, eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk."

31 §. *Teknisk övervakning i anslutning till gränsövervakningen.* Utskottet föreslår att 1 mom. preciseras när det gäller uttrycket "i närheten av gränsen" och kompletteras med en ny mening om förbud mot teknisk övervakning på bestämda ställen: "För genomförande av gränsövervakningen har gränsbevakningsväsendet rätt att i omedelbar närhet av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa i polislagen avsedd teknisk övervakning inom områden till vilka allmänheten har tillträde och vilka inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan liknande plats eller i personallokaler eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk."

38 §. *Stoppande av fordon och reglering av trafiken.* Med stöd av 38 § har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas eller flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för gränskontroll eller gränsbevakning eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller är nödvändigt för att genomföra någon annan uppgift som hör till gränsbevakningsväsendet.

Utskottet föreslår att uttrycket "för genomförandet av någon annan uppgift" i slutet av paragrafen ersätts med en hänvisning till en polisuppgift enligt 33 §.

Utskottet föreslår att 38 § ska lyda följande: "En gränsbevakningsman har rätt att bestämma att ett fordon skall stoppas och flyttas eller flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll eller gränsbevakning eller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller i polisuppgifter enligt 33 §."

39 §. *Rätt att röra sig på annans fastighet.* Föreslagna 39 § gäller rätt för en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet att röra sig på annans mark- och vattenområde. I lagförslaget finns inte nödvändiga bestämmelser om befogenheterna för de beväringar och frivilliga som anlitas som stöd för gränsbevakningsväsendet och därför föreslår utskottet att första meningen i 31 § 1 mom. ändras på följande sätt: "En tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet samt för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet anlitate värnpliktiga och personer som fullgör frivillig militärtjänst har rätt att röra sig på annans mark- och vattenområde till fots, på skidor och med gränsbevakningsväsendets fordon, om det är nödvändigt för utförande av gränsbevakningsväsendets uppgifter."

41 §. *Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott.* Utskottet föreslår att andra meningen i 2 mom. kompletteras med en hänvisning till 33 § om teknisk observation i polislagen på följande sätt: "Vad som i 31 f § i polislagen och i 5 a kap. 3 a §

i tvångsmedelslagen föreskrivs om polisens rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparater och i 33 § i polislagen om teknisk observation tillämpas även på gränsbevakningsväsendet."

Ändringen innebär framför allt att det årligen ska lämnas en berättelse till riksdagens justitieombudsman om användningen av teknisk observation vid gränsbevakningsväsendet.

42 §. *Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet.* I paragrafen ska föreskrivas om de brott som gränsbevakningsväsendet gör förundersökning i. För att bestämmelsen ska vara exakt föreslår förvaltningsutskottet att de brott som förslaget avser ska nämnas i 42 § 1 och 2 mom. på följande sätt:

"Om inte något annat föreskrivs nedan, skall gränsbevakningsväsendet göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott i den mening som avses i 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen eller annanstans i lag mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns, i 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen avsett brott som gäller ordnande av olaglig inresa och i 25 kap. i strafflagen avsedd människohandel och annat brott som riktar sig mot friheten och har samband med dessa gärningar, i 33 kap. 1—4 § i strafflagen avsett brott som gäller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet, i 17 kap. 7 b § i strafflagen avsedd territoriekränkning eller annan kränkning av Finlands territoriella integritet eller underlåtelse att följa någon annan bestämmelse eller föreskrift vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet skall övervaka".

"Gränsbevakningsväsendet skall även göra förundersökning när det finns skäl att misstänka ett brott som siktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken eller gränsanordningar som upprätthålls av myndigheten eller brott mot bestämmelserna om gränszon, och när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör inom gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott som skall handläggas så-

som militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning."

44 §. *Överföring av förundersökning till en annan förundersökningsmyndighet.* Enligt 44 § 1 mom. överför gränsbevakningsväsendet, om inte något annat följer av bestämmelserna, föreskrifterna och samarbetsavtalen om arbetsfördelningen mellan polisen och tullen, på det sätt som närmare avtalas med myndigheterna i fråga förundersökningen av tullbrott till tullen och förundersökningen av andra brott till polisen.

Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att ett sådant samarbetsavtal bör bedömas med hänsyn till 2 § 3 mom. i grundlagen. Där sägs att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag. Grundlagsutskottet har ansett det olämpligt i statsförfattningsrättsligt hänseende att en myndighets kompetens till den del det är fråga om utövning av offentlig makt gentemot enskilda grundar sig på ett avtal mellan ministerier (GrUU 23/2005 rd).

Det finns inga bestämmelser på lagnivå om ömsesidiga samarbetsavtal mellan polisen, tull- och gränsbevakningsväsendet och lagberedningen har på denna punkt inte ännu kommit tillräckligt långt och därför föreslår förvaltningsutskottet att hänvisningen till samarbetsavtal i grundlagsutskottets utlåtande stryks i 44 § 1 mom.

Lagutskottet anför i sitt utlåtande att det när det gäller en säkerhetsorganisation typ gränsbevakningsväsendet är mycket viktigt redan av allmänna skäl att förtroendet för att undersökningen av brottmål är opartisk inte rubbas, inte minst när den misstänkte är en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet. Därför är det enligt lagutskottet nödvändigt att ta in en bestämmelse i lagen om att undersökningen av ärendet förs över till polisen. Men bestämmelsen får inte vara ovillkorlig, eftersom det inte kan anses motiverat att t.ex. undersökningen av klart obetydliga brott förs över till polisen.

Förvaltningsutskottet föreslår utifrån lagutskottets utlåtande att 44 § kompletteras med ett

nytt 3 mom. om att gränsbevakningsväsendet ska föra över förundersökningen till polisen, när det finns skäl att misstänka att en anställd inom gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska behandlas som militärt rätttegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om brottets allvarlighet eller förtroendet för undersökningens opartiskhet kräver det.

49 §. *Gränsszon.* Med stöd av 49 § 2 mom. utfärdas närmare bestämmelser om inrättande av gränsszonen och om zonens bredd och placering genom förordning av inrikesministeriet. Förvaltningsutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och föreslår att bestämmelser ska utfärdas genom förordning av statsrådet i stället för inrikesministeriet.

51 §. *Förbud som gäller gränsszonen.* Lagutskottet fäster sig i sitt utlåtande vid 51 § 2 punkten och 52 § 2 punkten som båda nämner rörelse på en rågata. Utskottet konstaterar att det inte ens av motiveringen framgår om meningen är att helt förbjuda all rörelse på en rågata eller bara göra den tillståndsbelagd.

Förvaltningsutskottet föreslår utifrån lagutskottets utlåtande att 51 § 2 mom. stryks i lagförslaget.

52 §. *Gränsszonstillstånd.* Enligt 49 § kan en gränsszon inrättas vid den yttre gränsen. Om zonens bredd föreskrivs närmare genom förordning. Enligt 52 § 1 mom. 2 punkten krävs det tillstånd för att uppföra byggnader närmare än 50 meter från gränslinjen, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag. Den regionala gränsbevakningsmyndigheten kan med stöd av 59 § 2 mom. förordna att en byggnad, ett stängsel eller en annan konstruktion som uppförts utan tillstånd eller i strid med ett förbud ska rivas eller avlägsnas.

Enligt den gällande lagen om gränsszon är det förbjudet att uppföra byggnader i gränsszonen utan inrikesministeriets tillstånd. Lagen tiger om konstruktioner och stängsel. Utifrån 59 § 2 mom. kan det förordnas att existerande stängsel och andra konstruktioner ska rivas. För den händelse

att stängsel och andra konstruktioner finns närmare än 50 meter från gränslinjen är det enligt grundlagsutskottets utlåtande och med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § 1 mom. i grundlagen motiverat att lagen till denna del kompletteras med en bestämmelse om ersättning. Förvaltningsutskottet föreslår att ersättningsbestämmelsen tas in som ett nytt 2 mom. i 86 §. Det betyder att paragrafrubriken ändras.

Grundlagsutskottet ber också förvaltningsutskottet notera begreppet "bergsarbeten" i förslaget 52 § 1 mom. 6 punkt. Begreppet bör anses föråldrat. Därför föreslår förvaltningsutskottet att det ersätts med "marktäkt".

53 §. *Gränsszonstillståndets giltighetstid och villkor.* Utskottet föreslår att formuleringen i 2 mom. preciseras på följande sätt: "Gränsszonstillståndet kan vara förenat med villkor för att röra sig i gränsszonen som är nödvändiga för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om villkoren för beviljande av tillstånd förändras väsentligt."

57 §. *Gränsszonsanmälan.* Utskottet föreslår att uttrycket i 1 mom. 2 punkten preciseras på följande sätt: "2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten."

Andra meningen i 57 § 2 mom. föreskriver att gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om den verksamhet som avses i anmälan, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Utskottet vill precisera bestämmelsen så att det av 57 § 2 mom. framgår vilka omständigheter den gränsbevakningsmyndighet som fått gränsszonsanmälan kan meddela bestämmelser om. Utskottet föreslår följande formulering i 2 mom.: "Gränsszonsanmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars ansvarsområde anmälan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om hur man skall röra sig i de aktiviteter som avses i 1 mom., hur skjutvapnen skall riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden skall fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhin-

dra oavsiktliga gränstilldragelser, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten."

60 §. Beslut som meddelas muntligen. För klarhetens skull vill utskottet komplettera paragrafen med ett nytt 2 mom. om ändringssökande på följande sätt: "*I andra beslut om gränszonstillstånd än sådana som avses i 1 mom. får ändring sökas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).*"

64 §. Förvarslokaler för personer som berövats sin frihet. I paragrafen föreskrivs i hordana lokaler den som berövats sin frihet får förvaras hos gränsbevakningsväsendet och hur lokalerna ska bevakas. I 4 mom. ingår ett bemyndigande för inrikesministeriet att utfärda närmare bestämmelser genom förordning om hur personer som berövats sin frihet ska behandlas i gränsbevakningsväsendets lokaler.

Enligt 61 § tillämpas på frihetsberövade personer som är i förvar hos gränsbevakningsväsendet i regel bestämmelserna i lagen om rannsakingfängelse (615/1974). Ett undantag utgör utlänningar som tagits i förvar, berusade och de som gripits och bestraffats som en militärdisciplinär åtgärd.

Lagutskottet uppmärksammar i sitt utlåtande att riksdagen har en omfattande reform av verkställigheten av fängelsestraff under behandling. I paketet ingår också ett förslag till häktningsslag (RP 263/2004 rd).

Den nya lagen kommer att innehålla detaljerade bestämmelser om en häktads ställning och behandling. Med tanke på den förestående reformen anser lagutskottet att det inte är nödvändigt att ta in det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning i gränsbevakningslagen.

Av propositionens motivering framgår dessutom att närmare bestämmelser på författningsnivå med stöd av motsvarande bemyndigande i den gällande lagen inte har utfärdats om personer som förvaras hos gränsbevakningsväsendet.

Förvaltningsutskottet anser i likhet med lagutskottet att det i princip inte heller är accepta-

belt att det över huvud taget föreskrivs genom förordning att av ett ministerium om behandlingen av dem som berövats sin frihet. Därför föreslår lagutskottet att 64 § 4 mom. stryks.

70 §. Maktmedel i anslutning till säkerhetskontroller. I 67 § föreskrivs om säkerhetskontroller i gränsbevakningsväsendets lokaler. Enligt 2 mom. kan en säkerhetskontroll utföras inte bara av en gränsbevakningsman utan också av en person som polisen har godkänt för uppgiften och som genomgått utbildning för säkerhetskontrollörer.

Vid behov kan gränsbevakningsmannen eller säkerhetskontrollören med stöd av 70 § 2 mom. avlägsna en person från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter och därvid använda sådana maktmedel som kan anses försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter.

Enligt 6 § i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar kan endast en polisman som tjänstgör som säkerhetskontrollör använda maktmedel vid säkerhetskontroll. Övriga säkerhetskontrollörer har inte denna rätt. Grundlagsutskottet tog nyligen ställning till säkerhetskontroller i samband med revidering av polislagen. Genom hänvisning till lagen om säkerhetskontroller vid domstolar konstaterade grundlagsutskottet då att endast polismän och tjänstemän i polisens tjänst har rätt att använda maktmedel för att avlägsna en person som vägrar genomgå kontroll från polisens lokaler. Utskottet krävde i sammanhanget att förslagets formulering ytterligare skulle preciseras (GrUU 11/2005 rd).

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande om den föreliggande propositionen att endast en gränsbevakningsman kan använda maktmedel för att avlägsna en person som vägrar genomgå en säkerhetskontroll från gränsbevakningsväsendets lokal eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter. Därför föreslår förvaltningsutskottet att säkerhetskontrollörens rätt att använda maktmedel stryks i förslagets 70 § 2 mom.

71 §. *Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendets.* I paragrafen föreskrivs om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter och om de direkta åtgärder som kan vidtas mot den som bryter mot förbudet eller begränsningen.

Enligt 73 § bestraffas den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot en begränsning av eller ett förbud mot att röra sig i en lokal eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter. Lydelsen är på denna punkt likadan som i första meningen i 71 § 1 mom. Förvaltningsutskottet noterar att straffbestämmelsen också avser att täcka in sådana tillfälliga begränsningar i rätten att röra sig som utifrån andra meningen i 71 § 1 mom. kan utfärdas för en del av ett militärt övningsområde.

Lagutskottet fäster sig i sitt utlåtande vid att 71 § inte särskilt förpliktar gränsbevakningsväsendet att på något sätt anmäla om begränsningar i rätten att röra sig. Det vore ändå viktigt både för deras rättsliga ställning som rör sig på området och för att förbudet effektivt ska efterlevas.

Förvaltningsutskottet framhåller att anmälningsskyldigheten åtminstone delvis framgår av 84 § 2 mom. 5 punkten. Det menar att förbudet kan anmälas också på annat sätt, t.ex. genom meddelande på det sätt som flottan meddelar om skjutövningar till havs. Skyldigheten att märka ut alla områden där begränsningar gäller i terrängen eller till havs skulle ge upphov till oskäliga kostnader. Förvaltningsutskottet tillstyrker 71 § utan ändringar.

72 §. *Gränssonsförseelse.* I paragrafen räknas de gärningar eller försummelser upp som bestraffas som gränssonsförseelse.

Enligt propositionens motivering förutsätts det uppsåt eller grov oaktsamhet för att straff ska dömas ut. Men den föreslagna bestämmelsen har nu en sådan formulering att endast uppsåtliga gärningar bestraffas. Förvaltningsutskottet menar i likhet med lagutskottet att det vore fullt motiverat att till exempel brott mot förbud som

gäller gränssonen eller försummelse att ha med sig tillstånd är straffbara som grov oaktsamhet. Därför föreslår förvaltningsutskottet att det inledande stycket i 72 § ändras på följande sätt: "*Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet*".

74 §. *Tredska mot gränsbevakningsman.* I 74 § finns en hänvisningsbestämmelse om att det i 16 kap. 4 a § i strafflagen föreskrivs om straff för tredska mot gränsbevakningsman.

Utskottet föreslår en informativ hänvisning i ett nytt 2 mom. till straffbestämmelserna i 17 kap. 7, 7a, 7b, 8 och 8a § i strafflagen. Samtidigt vill utskottet ändra paragrafrubriken till "Övriga straffbestämmelser".

Med den formulering som utskottet föreslår lyder 74 § som följer: "Bestämmelser om straff för tredska mot gränsbevakningsman finns i 16 kap. 4 a § i strafflagen. *Bestämmelser om straff för riksgränsbrott finns i 17 kap. 7 och 7 a § i strafflagen, om straff för territoriekränkning i 7 b § i nämnda kap. och om straff för ordnande av olaglig inresa i 8 och 8 a § i nämnda kap. Bestämmelser om brott mot offentlig frid finns i 24 kap. 3 § i strafflagen.*"

Utskottet noterar att bestämmelsen inte heller för den skull är helt problemfri att täckningen inte nödvändigtvis är uttömmande. Men i detta fall har utskottet i alla fall beslutat tillstyrka skrivningssättet ovan.

82 §. *Brottsförebyggande åtgärder som sträcker sig till en främmande stats territorium.* Gränsbevakningsväsendet har rätt att i syfte att utreda ett brott eller gripa en person som misstänks för ett brott fortsätta en observation, teknisk observation eller förföljelse som påbörjats i Finland in på en främmande stats territorium enligt vad som i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella avtal som är bindande för Finland bestäms om rätten att fortsätta en sådan åtgärd på en främmande stats territorium. Därför föreslår utskottet att uttrycket "på begäran av en behörig myndighet" stryks i första meningen i 82 § 1 mom.

86 §. *Övergångsbestämmelse om gränsson.* Med hänvisning till 52 § ovan föreslår förvaltningsutskottet att 86 § kompletteras med ett nytt 2 mom. i ersättningsbestämmelsen om rivning av "staket eller motsvarande konstruktion" som följer: "Ägare till sådana stängsel och motsvarande konstruktioner som före lagens ikraftträdande uppförts närmare än 50 meter från gränslinjen och som försvårar gränsbevakningsväsendets patrullering och annan för upprätthållandet av gränssäkerheten nödvändig verksamhet har rätt att få ersättning enligt gängse pris för stängslet eller konstruktionen, om order givits att stängslet eller konstruktionen skall rivas och ordern verkställts. (Nytt 2 mom.)"

Samtidigt föreslår utskottet att paragrafrubriken ändras till "Övergångsbestämmelse om gränsson".

3. Lag om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

Med tanke på den bestämmelse om de grundläggande fri- och rättigheterna som gäller skydd för personuppgifter är det för registreringar viktigt att reglera åtminstone syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet, och förvaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd. Regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska dessutom vara omfattande och detaljerad. Kravet på lagbestämmelser omspanner också möjligheten att överföra uppgifter via en teknisk anslutning. Bedömt på dessa grunder är lagförslaget enligt grundlagsutskottets utlåtande inte behäftad med särskilda problem. Förvaltningsutskottet konstaterar att grundlagsutskottets linje i fråga om kravet på bestämmelser i lag följer vedertagna ståndpunkter (t.ex. GrUU 14/1998 rd, GrUU 13/2001 rd, GrUU 21/2001 rd och FvUU 16/1998 rd).

Förvaltningsutskottet föreslår nedan såväl rättsskyddsrelaterade som tekniska preciseringar i lagförslaget. Samtidigt ska regleringen ändras så att den harmoniseras med lagen om be-

handling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003).

8 §. *Användning av informationssystemet för polisärenden vid utförande av gränsbevakningsväsendets uppdrag.* Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt tydliggörande 4 mom. som följer: "Gränsbevakningsväsendet svarar för att de uppgifter som förts in i polisens informationssystem är riktiga och att registreringen och användningen av uppgifterna går lagligt till i den egna verksamheten."

10 §. *Användning av polisens informationssystem för förvaltningsärenden vid utförande av gränsbevakningsväsendets uppdrag.* Utskottet föreslår att också 10 § ska kompletteras med ett nytt 4 mom. som följer: "Gränsbevakningsväsendet svarar för att de uppgifter som förts in i polisens informationssystem är riktiga och att registreringen och användningen av uppgifterna går lagligt till i den egna verksamheten. (Nytt 4 mom.)"

11 §. *Gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott.* I 11 § 3 mom. föreskrivs att gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott bara får användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag och som genomgått utbildning för förundersökningsuppdrag enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet. Utskottet föreslår att ordsträngen "och som genomgått utbildning för förundersökningsuppdrag enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet" stryks i första meningen i 3 mom., eftersom avsikten inte är att genom statsrådsförordning föreskriva om gränsbevakningsmän som genomgått utbildning för förundersökningsuppdrag. Enligt information får de gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag utbildning för förundersökningsuppdrag antingen som ett led i grundutbildningen eller i form av kompletteringsutbildning. När förordnande för uppdraget ges bör det bedö-

mas om utbildningen räcker till, understryker utskottet.

13 §. *Rätt att använda säkerhetsdataregistret.* Med hänvisning till kommentarerna under 11 § föreslår utskottet att samma ändring görs i 13 § 1 mom.

16 §. *Elektroniska identifikationsuppgifter som grundar sig på fysiska egenskaper och skydd av dessa uppgifter.* Utskottet föreslår att 1 mom. godkänns med följande lydelse: "För att identifiera en person och säkerställa att ett dokument är äkta har gränsbevakningsväsendet rätt att ta emot till resedokument fogade elektroniska identifikationsuppgifter som grundar sig på en persons fysiska egenskaper, om inte något annat föreskrivs."

Dessutom föreslår utskottet att en ny mening fogas till slutet av 2 mom. som följer: "Om inte annat föreskrivs, får elektroniska identifikationsuppgifter inte registreras i gränsbevakningsväsendets personregister."

22 §. *Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem.* Utöver vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller i någon annan lag har gränsbevakningsväsendet enligt 22 § rätt att föra att utföra sina uppdrag och föra sina personregister få behövliga uppgifter ur ett antal register som förtecknas i bestämmelsen. Av bestämmelsen och motiven till den framgår inte om rätten att få uppgifter också gäller sekretessbelagda uppgifter. Därför förslår förvaltningsutskottet med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet att det inledande stycket till 22 § kompletteras med "utan hinder av sekretessbestämmelserna".

Gränsbevakningsväsendet föreslås i 22 § 4 punkten få rätt att få uppgifter ur Ålands motorfordonsregister. Grundlagsutskottet anser att punkten bör strykas, eftersom rätten att få uppgifter beaktats i överenskommelseförordningen om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland. Förvaltningsutskottet föreslår att 4 punkten stryks och momenten omnumreras i analogi härmed.

Dessutom föreslår förvaltningsutskottet att uttrycket "brand- och räddningsväsendets myndigheter" i 1 mom. 9 punkten ändras till "räddningsmyndigheter".

I 22 § 16 punkten föreskrivs det att gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att för att utföra sina uppdrag och föra sina personregister få i straffregisterlagen avsedda nödvändiga uppgifter om mål som gäller behandlingen av ett tvångsmedelsärende. Och ändå står det uttryckligen i 4 § 1 mom. 5 punkten i straffregisterlagen att uppgifter kan lämnas ur straffregistret till förundersökningsmyndigheter för tvångsmedelsärenden. Därför föreslår utskottet att hänvisningen till uppgifter om behandling av tvångsmedelsärenden stryks i 22 § 16 punkten i propositionen.

Dessutom föreslår utskottet att lagförteckningen i 22 § 2 mom. kompletteras med straffregisterlagen (770/1993).

28 §. *Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter.* Utskottet föreslår att 1 mom. 6 punkten ges formuleringen "en räddningsmyndighet för räddningsverksamhet".

Dessutom föreslår utskottet att 1 mom. 14 punkten preciseras på följande sätt: "14) Utlänningsverket för behandling och avgörande av sådana ärenden gällande utlännningar och finskt medborgarskap som enligt lag eller förordning hör till Utlänningsverket".

30 §. *Utplåning av uppgifter som behövs för planering och utförande av ett uppdrag som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet.* Utskottet föreslår att 30 § får följande nya 2 mom.: "Senast två år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas".

33 §. *Utplåning av uppgifter ur gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott.* Utskottet föreslår ett nytt 2 mom. i 33 § som följer: "Senast fem år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas".

34 §. *Utplåning av uppgifter ur säkerhetsdatabasregistret.* Utskottet föreslår att också 34 § ska få ett nytt 2 mom. som följer. "Senast två år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas. (Nytt 2 mom.)."

38 §. *Utlämnande av uppgifter inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Med hänvisning till det som sägs under 22 § och till grundlagsutskottets utlåtande föreslår utskottet att första meningen i 1 mom. kompletteras med uttrycket "utan hinder av sekretessbestämmelserna".

39 §. *Utlämnande av uppgifter till Europeiska polisbyrå och andra utländska myndigheter.* Utskottet föreslår att det inledandes tycket i 39 § 1 mom. ändras på samma sätt som i 38 §.

42 §. *Inskränkningar i rätten till insyn.* Utskottet föreslår att rubriken ändras till "Insynsförandet".

44 §. *Skyldighet att övervaka behandlingen av personuppgifter.* Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 2 mom. som följer: "Vid gränsbevakningsväsendet tillämpas bestämmelserna om behandling av personuppgifter också på automatiskt registrerade bilder och ljud, även om de inte utgör ett personregister. (Nytt 2 mom.)."

45 §. *Straffbestämmelser (Ny).* Utskottet föreslår att till lagförslaget läggs en ny informativ 45 § som följer: "Bestämmelser om straff för dataintrång finns i 38 kap. 8 § i strafflagen och om straff för personregisterbrott i 9 § i nämnda kap." som det påpekats i betänkandet är en reglering av detta slag inte nödvändigtvis uttömande.

På grund av tillägget föreslår utskottet att de efterföljande paragraferna omnumreras.

5. Lag om ändring av utlänningslagen

123 §. *Beslut om tagande i förvar och placering av utlänningar som tagits i förvar.* I 3 mom. föreslås att en utlänning som tagits i förvar enligt villkoren i lagrummet undantagsvis kan placeras i polisens häkteslokaler eller för högst 48 timmar i gränsbevakningsväsendets häkteslokaler. Förvar i polisens häkteslokaler får fortgå högst fyra dygn.

Enligt utlåtandet från grundlagsutskottet är bestämmelserna något oklara och tangerar rätten till personlig frihet i grundlagens 7 § 1 mom. Enligt utlåtandet kan bestämmelsen leda till den felaktiga uppfattningen att placeringen kan fortgå ytterligare 48 timmar i gränsbevakningsväsendets häkteslokaler efter att förvaret i polisens häkteslokaler upphört. Det är säkert inte meningen.

Grundlagsutskottet anser att 3 mom. bör delas upp i två separata moment och att 3 mom. endast skulle gälla placering i polisens häkteslokaler. Därför föreslår förvaltningsutskottet att det inledande stycket i 123 § 3 mom. i utlänningslagen godkänns med följande lydelse: "En i 1 mom. avsedd tjänsteman kan fatta beslut om exceptionell placering i en i förvar tagen utlänning i polisens häkteslokaler (utesl.), om". Samtidigt föreslår förvaltningsutskottet ett nytt 4 mom. enligt följande: "I situationer enligt 3 mom. 2 punkten kan en utlänning exceptionellt placeras i gränsbevakningsväsendets häkteslokaler i stället för polisens, dock längst för 48 timmar."

Till följd av de föreslagna ändringarna blir 4 och 5 mom. i propositionen 5 och 6 mom.

191 §. *Besvärsförbud.* I 191 § 6 punkten föreskrivs om förbud att söka ändring i beslut om beviljande av tillstånd till gränsövergång enligt 12 § 2 mom. i samma lag. I propositionen föreslås att bestämmelserna om tillstånd att passera gränsen ska ingå i gränsbevakningslagen och följaktligen är besvärsförbudet i 191 § 1 mom. 6 punkten onödigt. Utskottet föreslår att ingressen till lagförslag 5 ändras.

23. Lag om ändring av 36 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (Ny)

36 §. *Rätt för vissa andra myndigheter att få uppgifter.* Utskottet föreslår att ett omnämnande om gränsbevakningslagen tas in i 36 § 1 mom. i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation, som inte ingår i propositionen, som följer: "I fråga om myndigheternas rätt att få identifieringsuppgifter för att förhindra och avslöja brott bestäms i polislagen (493/1995), i gränsbevakningslagen (/) och i tullagen (1466/1994). Angående myndigheternas rätt att få identifieringsuppgifter för att utreda brott bestäms i tvångsmedelslagen (450/1987)."

24. Lag om ändring av 88 § i jaktlagen (Ny)

Enligt 88 § 1 mom. i jaktlagen (615/1993) ska polisen och de jaktövervakare som avses i jaktlagens 63 § 4 mom. inom sina verksamhetsområden utöva tillsyn över att bestämmelserna och föreskrifterna om jakt följs. Dessutom utövar gränsbevakningsmyndigheterna och tullmyndigheterna denna tillsyn vid riksgränsen, på mark- och vattenområden på Finlands territorialvatten och i Finlands ekonomiska zon. Tillsynen får enligt momentet dock inte vara till förfång för gränsbevakningsmyndigheterna och tullmyndigheterna i deras egentliga tjänsteutövning.

Utskottet föreslår att 1 mom. ändras så att gränsbevakningsväsendets och tullmyndigheterna befogenhet att utöva tillsyn över att jaktlagen följs inte begränsas territoriellt. Gränsbevaknings- och tullmyndigheterna blir därmed behöriga att i förekommande fall ingripa i brott mot jaktlagen inom samma områden som polisen. Detta är nödvändigt för att myndighetssamarbetet ska bli bättre i kampen mot jaktbrottsligheten.

Jaktbrotten har på senare år blivit grövre och mer professionella. Jaktbrottslighet förekommer i hela landet. Men de grövsta jaktbrotten begås i de östliga och nordliga delarna av landet, företrädesvis på statsägda marker. Jaktbrott begås inom områden där det finns knappt om poliser och verksamhetsområdena är stora. Brotten är ofta systematiskt planerade med siktet inställt

på ekonomiskt vinst. Det förekommer också skadegörelse och påtryckning på vittnen i anslutning till jaktbrott.

Enligt erhållen utredning kommer inrikesministeriet 2005 att göra upp en strategi för jaktövervakning och undersökning av jaktbrott och där ange de sätt på vilka tjuvskytten ska fås att minska. Med hänsyn till att polisen har begränsade resurser är det enligt utskottet viktigt att också andra myndigheter deltar i kampen mot jaktbrott.

Regeringen föreslår i den nu aktuella propositionen att gränsbevakningsväsendet inte längre ska ha ett bevakningsområde bl.a. för att gränsbevakningsväsendet ska kunna slutföra ett påbörjat uppdrag även om det kräver insatser utanför det nuvarande bevakningsområdet. I fråga om fisketillsynen slopas begränsningen i den territoriella befogenheten genom ändring av 96 § i lagen om fiske (286/1982). Den ändring av naturvårdslagen (1096/1996) som ingår i propositionen ger gränsbevakningsväsendet rätt att utöva tillsyn över att naturvårdslagen iakttas på naturskyddsområden. Den ovan nämnda ändringen av jaktlagen vore en följdriktig del i detta paket.

Även om den territoriella begränsningen i gränsbevakningsväsendets befogenheter slopas i fråga om tillsynen över att jaktlagen följs, bör gränsbevakningsväsendet rikta in sina resurser i enlighet med 4 § i den föreslagna gränsbevakningslagen. Självfallet skulle gränsbevakningsväsendet inte ändra sina regionala positioner på grund av ändringen av jaktlagen.

88 §. *Tillsyn över efterlevnaden av lagen.* Utskottet föreslår att 88 § 1 mom. i jaktlagen godkänns med följande lydelse: "Polisen, gränsbevakningsväsendet och tullmyndigheterna samt de jaktövervakare som avses i 63 § 4 mom. skall inom sina verksamhetsområden utöva tillsyn över att bestämmelserna och föreskrifterna om jakt följs."

Lagförslag 4 och 6—22

Utskottet föreslår att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Lagstiftningsordning

Enligt grundlagsutskottet kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan sagda föreslår förvaltningsutskottet

att lagförslag 4 och 6—22 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1—3 och 5 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att de nya lagförslagen 23 och 24 godkänns (Utskottets nya lagförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag**1.****Lag****om gränsbevakningsväsendets förvaltning**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 och 2 §
(Som i RP)

2 kap.

Gränsbevakningsväsendets förvaltning och personal samt tjänstemännens särskilda rättigheter och skyldigheter

3 §

Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna

Gränsbevakningsväsendet är en till statens centralförvaltning hörande myndighet som står under inrikesministeriets ledning och tillsyn. Gränsbevakningsväsendet leds på inrikesministeriet av chefen för gränsbevakningsväsendet. Chefen underställda förvaltningsenheter är sta-

ben för gränsbevakningsväsendet, gränsbevakningssektionerna, sjöbevakningssektionerna, gräns- och sjöbevakningsskolan samt bevakningsflygdivisionen (*förvaltningsenheter*).
(2 och 3 mom. som i RP)

4—8 §
(Som i RP)

9 §

Tjänsterna vid gränsbevakningsväsendet

Vid gränsbevakningsväsendet finns följande militära tjänster: officer, specialofficer, institut-officer, sjöbevakare och gränsbevakare. Vid gränsbevakningsväsendet kan dessutom finnas andra tjänster och personal i tjänsteförhållande för viss tid (*utesl.*).

(2 mom. som i RP)

10—16 §
(Som i RP)

17 §

Tystnadsplikt och förbud att utnyttja information

(1 mom. som i RP)

Tystnadsplikten hindrar inte att en omständighet yppas för en myndighet eller en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag och som på grund av en uppgift som föreskrivs höra till den *har rätt* få vetskap om en omständighet som annars skall hållas hemlig eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet. För att få visshet om att den som söker sig till eller har en ur säkerhetssynpunkt betydande uppgift är tillförlitlig får information lämnas i behövlig omfattning även till en privat sammanslutning eller person. Tystnadsplikten utgör inte heller hinder för att röja sådana uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön eller betydande egendoms- eller förmögenhetsskada eller för att trygga statens säkerhet.

(3 mom. som i RP)

18 §

Rätt att förtiga uppgifter

(1 mom. som i RP)

När synnerligen vägande skäl föreligger, kan en domstol dock förordna att i 1 mom. nämnda uppgifter skall röjas, om allmänna åklagaren utför åtal för ett brott på vilket kan följa fängelse i sex år eller strängare straff. Domstolen får inte ens då förordna att den persons identitet som lämnat uppgifterna skall röjas, om detta uppenbart skulle medföra allvarlig fara för hans eller hennes eller honom eller henne närstående persons säkerhet. (Nytt)

19—24 §
(Som i RP)

3 kap.

Utbildning, undervisning och forskning vid gränsbevakningsväsendet

25 och 26 §
(Som i RP)

27 §

Beslut om studierätt samt tjänstgöringsförbindelse

(1 och 2 mom. som i RP)

Om en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet *under den tid tjänstgöringsförbindelsen gäller säger upp sig eller blir uppsagd eller själv avbryter sina studier eller studierna avbryts av någon av personen själv beroende annan orsak än sjukdom eller avsaknad av flygaregenskaper, skall han eller hon betala tillbaka ett belopp som beror på examens art eller utbildningens innehåll och som uppgår till högst hälften av de kostnader som utbildningen åsamkat staten enligt vad som närmare bestäms genom förordning av inrikesministeriet.*

I beslut enligt denna lag får ändring sökas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). (Nytt)

28 § (Ny)

Förlust av studierätt

Chefen för gräns- och sjöbevakningsskolan kan återkalla rätten för en elev eller en vid gränsbevakningsväsendet anställd studerande att delta i undervisningen, om han eller hon

1) inte uppfyller antagningskriterierna för den studiekurs han eller hon avlägger,

2) uppträder på ett sätt som är ägnat att äventyra förtroendet för att gränsbevakningsväsendets uppgifter utförs korrekt och en varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,

3) vägrar genomgå en drogtest som han eller hon är skyldig att delta i eller lämnar ett prov som pekar på missbruk av droger,

4) i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen och en varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,

5) i väsentlig omfattning bryter mot gräns- och sjöbevakningsskolans instruktion och en varning inte kan anses vara en tillräcklig påföljd,

6) inte slutför sina studier inom den i undervisningsplanen angivna tiden.

Om inte annat föreskrivs kan chefen för gräns- och sjöbevakningsskolan ge en elev eller en vid gränsbevakningsväsendet anställd studerande en skriftlig varning, om förlust av studierätten kan anses oskäligen med hänsyn till de omständigheter som lett till personens beteende och som framgår av det, bedömt som helhet. I stället för skriftlig varning kan eleven eller den studerande få en muntlig varning, om detta kan anses vara en tillräcklig påföljd. Varning eller anmärkning enligt detta moment ges inte för beteende för vilket påföljd kan bestämmas enligt bestämmelserna om militärdisciplin eller enligt 24 § i statstjänstemannalagen.

Tjänsteförhållandet för en elev som för tiden för genomförande av grundkursen för gränsbevakare har utnämnts till en tjänst vid gränsbevakningsväsendet upphör samtidigt som beslutet om förlust av studierätt som gäller grundkursen fattas, om inte chefen för gräns- och sjöbevakningsskolan bestämmer något annat.

29 § (Ny)

Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan fattat om förlust av studierätt eller skriftlig varning får hos staben för gränsbevakningsväsendet söka rättelse i det inom 14 dagar efter att han eller hon fått del av beslutet. Ändring i ett beslut som staben för gränsbevakningsväsendet fattat i ett sådant ärende får sökas hos Helsingfors förvaltningsdomstol genom besvär i enlighet med förvaltningsprocesslagen. Helsingfors

förvaltningsdomstols beslut får inte överklagas genom besvär.

Den som är missnöjd med ett beslut av föreståndaren för gräns- och sjöbevakningsskolan som gäller bedömningen av studieprestationer eller tillgodoräkandet av tidigare eller på annat håll avlagda studier får söka rättelse i det hos staben för gränsbevakningsväsendet inom 14 dagar efter det att han eller hon haft möjlighet att ta del av resultatet av bedömningen och hur bedömningsgrunderna har tillämpats på honom eller henne. Ändring i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får inte överklagas genom besvär.

30 (28) §
(Som i RP)

4 kap.

Särskilda bestämmelser

31 (29) §

Tillämpning av bestämmelserna om militära brott

De som tjänstgör i militära tjänster vid gränsbevakningsväsendet omfattar bestämmelserna om krigsmän i 45 kap. i strafflagen (39/1889). Närmare bestämmelser om rätten för en gränsbevakningsman i militär tjänst att använda maktmedel finns dock (*utesl.*) i 35 § i gränsbevakningslagen.

Under krigstid omfattar även de som vid gränsbevakningsväsendet tjänstgör i uppgifter motsvarande uppgifterna i 28 § 2 mom. i nämnda kapitel bestämmelserna i 45 kap. i strafflagen. Bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt att använda maktmedel finns dock (*utesl.*) i 35 § i gränsbevakningslagen.

(3 mom. som i RP)

32(30)—34(32) §
(Som i RP)

35 § (Ny)

Förlängning av tjänsteförhållande efter avgångsåldern

Chefen för gränsbevakningsväsendet kan av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta

1) att en tjänsteman som utnämnts av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst en viss tid efter avgångsåldern, dock högst två år,

2) att en tjänsteman som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid och som inom den i lag eller förordning bestämda anställningstiden uppnår avgångsåldern får fortsätta i uppdraget till anställningens slut, dock högst två år.

Beslutet om rätt för en tjänsteman att kvarstå i tjänsten eller ett tjänsteförhållande för viss tid skall fattas innan tjänstemannen uppnår avgångsåldern. Ett tjänsteförhållande upphör utan uppsägning, när den i 1 mom. avsedda anställningstiden löper ut.

36 (33) §

Närmare bestämmelser

(1 mom. som i RP)

Genom förordning av statsrådet utfärdas, med undantag för militära kommandomål, närmare bestämmelser om

(1—3 punkten som i RP)

4) vid behov om behandling av ett tillstånds- eller anmälningsärende enligt denna lag och om förfarandet vid anmälan och ansökan om tillstånd, (ny 4 punkt)

5) om de språkkunskaper som krävs vid gränsbevakningsväsendet i enlighet med lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003). (Ny 5 punkt)

(3 och 4 mom. som i RP)

5 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

37 (34) och 38 (35) §
(Som i RP)

2.

Gränsbevakningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

(Som i RP)

2 §

Definitioner

I denna lag avses med
(1—4 punkten som i RP)

5) gränsövergångsställe en genom förordning av statsrådet angiven hamn, järnvägsstation, flygplats eller annan plats eller annat område som anvisats för gränskontroller och via vilken den yttre gränsen passeras,

(6—14 punkten som i RP)

15) gränsson ett för gränsordningens och gränssäkerhetens upprätthållande inrättat område vid Finlands yttre gräns (utesl.).

3 och 4 §
(Som i RP)

2 kap.

Allmänna principer i fråga om gränsbevakningsväsendets verksamhet5—8 §
(Som i RP)

9 §

Åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift

En gränsbevakningsman har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas. I brottmål gäller ifråga om åtgärdsfördröjning dessutom vad som särskilt föreskrivs om saken.

En gränsbevakningsman som vidtar i denna lag avsedda åtgärder för att inhämta information får dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, om brottet inte orsakar överhängande allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller överhängande risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada och om åtgärdsfördröjningen är nödvändig för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att informationen inhämtas. (Nytt 2 mom.)

(3 mom. som 2 mom. i RP)

10 och 11 §
(Som i RP)

3 kap.

Allmänna bestämmelser om passerande av gränsen

12 §

Passerande av den yttre gränsen

(1 mom. som i RP)

Bestämmelser om gränsövergångsställena och deras öppettider samt om fördelningen av

gränskontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

13—15 §
(Som i RP)

16 §

Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe

(1 mom. som i RP)

Stängningen av ett gränsövergångsställe får inte utgöra ett hinder för finländska medborgares rätt att komma in i landet eller vars och ens rätt att lämna landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av gemenskapslagstiftningen om fri rörlighet eller vars och ens rätt att få internationellt skydd.

(3 mom. som i RP)

4 kap.

Bestämmelser om uppgifter och åtgärder17 och 18 §
(Som i RP)

19 §

Åtgärder som ingår i gränskontrollen

(1 mom. som i RP)

En minimikontroll innefattar

(1 och 2 punkten som i RP)

3) hörande av personen vid behov,

4) i förekommande fall kontroll av om en fordonsförare är i stånd att köra och fordonet är trafikdugligt.

(3 mom. som i RP)

20 §
(Som i RP)

21 §

Brådskanie polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

På en polismans begäran kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana i (utesl.) brådskanie polisuppgifter för *förhindrande eller avbrytande av brott* som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon sköta en i 1 mom. nämnd uppgift även utan begäran från polisen, om (utesl.) åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen skall utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman skall på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Gränsbevakningsväsendet kan på begäran av en polisman som tillhör befälet tillhandahålla utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster för polisens bruk, om det på grund av ett särskilt hot är nödvändigt i syfte att avvärja ett brott som är avsett att begås i terroristiskt syfte, att gripa en farlig person, att skingra en folkmassa som genom att *obehörigen* samlas äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör hinder för trafiken eller att skydda mot brott och störande beteende.

(2 mom. som i RP)

Bestämmelser om handräckning finns i 77 § i gränsbevakningslagen. (Nytt 3 mom.)

23—26 §
(Som i RP)

27 §

Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa

Bestämmelserna om förundersökning och *polisundersökning* skall i tillämpliga delar iakttas vid gränsbevakningsväsendets utredning av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlänning ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd. Det samma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960).

(2 mom. som i RP)

5 kap.

Bestämmelser om befogenheter

28 §
(Som i RP)

29 §

Automatisk identifiering vid ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda bilder och ljud som genereras vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe för automatisk identifiering av personer som enligt efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet skall delges stämning, gripas, anhållas, tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna samt för att förhindra, avbryta och avslöja brott som utreds av gränsbevakningsväsendet. Automatisk identifiering får dock inte ske på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats, eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

(2 mom. som i RP)

30 §
(Som i RP)

31 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränsövervakningen

För genomförande av gränsövervakningen har gränsbevakningsväsendet rätt att i *omedelbar närhet* av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa i polislagen avsedd teknisk övervakning inom områden till vilka allmänheten har tillträde och vilka inte omfattas av hemfriden. *Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan liknande plats eller i personallokaler eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.*

(2 mom. som i RP)

32—37 §
(Som i RP)

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

En gränsbevakningsman har rätt att bestämma att ett fordon skall stoppas och flyttas eller flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll eller gränsbevakning eller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller i *polisuppgifter enligt 33 §*.

39 §

Rätt att röra sig på annans fastighet

En tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet *samt för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet anlitade värnpliktiga och personer som fullgör frivillig militärtjänst* har rätt att röra sig på annans mark- och vattenområde till fots, på skidor och med gränsbevakningsväsendets fordon, om det är nödvändigt för utförande av gränsbevakningsväsendets uppgifter. Färdsel på

gårdsområden och därmed jämförbara områden som reserverats för ett särskilt ändamål bör dock undvikas, om det inte finns något tvingande skäl att röra sig där med anledning av en uppgift som ankommer på gränsbevakningsväsendet. Den rätt till färdsel som avses i detta moment gäller inte det militära försvarets övningar som anordnas av gränsbevakningsväsendet, om inte något annat överenskommits med mark- eller vattenområdets ägare.

(2 mom. som i RP)

40 §
(Som i RP)

6 kap.

Förebyggande och utredning av brott

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

(1 mom. som i RP)

Med undantag av täckoperation, bevisprovokation genom köp, teleavlyssning och teleövervakning gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal vad som i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans föreskrivs om polismäns befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal. Vad som i 31 f § i polislagen och i 5 a kap. 3 a § i tvångsmedelslagen föreskrivs om polisens rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparater och i 33 § i polislagen om *teknisk observation* tillämpas även på gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en sådan metod som gränsbevakningsväsendet inte har tillgång till.

(3 mom. som i RP)

42 §

Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet

Om inte något annat föreskrivs nedan, skall gränsbevakningsväsendet göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott i den mening som avses i 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen eller annanstans i lag mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns, i 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen avsett brott som gäller ordnande av olaglig inresa och i 25 kap. i strafflagen avsedd människohandel och annat brott som riktar sig mot friheten och har samband med dessa gärningar, i 33 kap. 1—4 § i strafflagen avsett brott som gäller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet, i 17 kap. 7 b § i strafflagen avsedd territoriekränkning eller annan kränkning av Finlands territoriella integritet eller underlåtenhet att följa någon annan bestämmelse eller föreskrift vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet skall övervaka.

Gränsbevakningsväsendet skall även göra förundersökning när det finns skäl att misstänka ett brott som siktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken eller gränsanordningar som upprätthålls av myndigheten eller brott mot bestämmelserna om gränsson, och när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör inom gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott som skall handläggas såsom militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

43 §
(Som i RP)

44 §

Överföring av förundersökning till en annan förundersökningsmyndighet

Om inte något annat följer av bestämmelserna (*utesl.*) om arbetsfördelningen mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullens överför gränsbevakningsväsendet (*utesl.*) förundersökningen av tullbrott enligt tullagen till tullens och förundersökningen av andra brott till polisen, ifall arten och omfattningen av ärendet eller de nödvändiga förundersökningsåtgärderna förutsätter det eller ifall förundersökningsmyndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet skall trygga förundersökningen av det ärende som överförs till dess att överföringen har gjorts.

(2 mom. som i RP)

Gränsbevakningsväsendet skall överföra förundersökningen till polisen, när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör inom gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som skall handläggas såsom militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det. (Nytt 3 mom.)

45—48 §
(Som i RP)

7 kap.

Bestämmelser om gränsson

49 §

Gränsson

(1 mom. som i RP)

Närmare bestämmelser om inrättande av gränssonen och om zonens bredd och placering utfärdas genom förordning av statsrådet. Gränssonen får inte fastställas så att den är bredare än vad som är nödvändigt för att gränsövervakningen skall kunna genomföras.

50 §
(Som i RP)

51 §

Förbud som gäller gränszonen

Om inte något annat föreskrivs i denna lag är det inom gränszonen förbjudet att

(1 punkten som i RP)

(2 punkten *utesl.*)

(2 och 3 punkten som 3 och 4 punkten i RP)

52 §

Gränszonstillstånd

Om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag krävs inom gränszonen tillstånd för

(1—5 punkten som i RP)

6) *tagande av jord- och stenmaterial* och *lettande efter mineraler* närmare än 20 meter från gränslinjen.

(2 mom. som i RP)

53 §

Gränszonstillståndets giltighetstid och villkor

(1 mom. som i RP)

Gränszonstillståndet kan vara förenat med villkor för *färd* inom gränszonen som är nödvändiga för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om villkoren för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

54—56 §
(Som i RP)

57 §

Gränszonsanmälan

Utöver vad som i 52 § bestäms om tillståndsplikt skall till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränszonsanmälan*)

(1 punkten som i RP)

2) *flottning, fiske och körning med fordon* i gränsvatten.

Gränszonsanmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars svarsområde anmälan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om *hur man skall röra sig i de aktiviteter som avses i 1 mom., hur skjutvapnen skall riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden skall fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhindra oavsiktliga gränstilldragelser*, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten.

58 och 59 §
(Som i RP)

60 §

Beslut som meddelas muntligen

(1 mom. som i RP)

I andra beslut om gränszonstillstånd än sådana som avses i 1 mom. får ändring sökas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). (Nytt 2 mom.)

8 kap.

Behandling av personer som berövats sin frihet

61—63 §
(Som i RP)

64 §

Förvarslokaler för personer som berövats sin frihet

(1—3 mom. som i RP)
(4 mom. *utesl.*)

9 kap.

Särskilda bestämmelser om säkerheten när det gäller gränsbevakningsväsendets verksamhet och objekt65—69 §
(Som i RP)

70 §

Maktmedel i anslutning till säkerhetskontroller

(1 mom. som i RP)

För att avlägsna en person från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter kan gränsbevakningsmannen (*utesl.*) vid behov använda sådana maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter.

(3 mom. som i RP)

71 §
(Som i RP)

10 kap.

Straffbestämmelser

72 §

Gränszonsförseelse

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

(1—5 punkten som i RP)

skall, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *gränszonsförseelse* dömas till böter.

73 §
(Som i RP)

74 §

Andra straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för tredska mot gränsbevakningsman finns i 16 kap. 4 a § i strafflagen. *Bestämmelser om straff för riksgränsbrott finns i 17 kap. 7 och 7 a § i strafflagen, om straff för territoriekränkning i 7 b § i nämnda kap. och om straff för ordnande av olaglig inresa i 8 och 8 a § i nämnda kap. Bestämmelser om brott mot offentlig frid finns i 24 kap. 3 § i strafflagen.*

11 kap.

Särskilda bestämmelser75—81 §
(Som i RP)

82 §

Brottsförebyggande åtgärder som sträcker sig till en främmande stats territorium

Gränsbevakningsväsendet har på (*utesl.*) rätt att i syfte att utreda ett brott eller gripa en person som misstänks för ett brott fortsätta en observation, teknisk observation eller förföljelse som påbörjats i Finland in på en främmande stats territorium enligt vad som i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella avtal som är bindande för Finland bestäms om rätten att fortsätta en sådan åtgärd på en främmande stats territorium.

(2 mom. som i RP)

83 och 84 §
(Som i RP)

12 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser85 §
(Som i RP)

86 §

Övergångsbestämmelse om gränsson

(1 mom. som i RP)

Ägare till sådana stängsel och motsvarande konstruktioner som före lagens ikraftträdande uppförts närmare än 50 meter från gränslinjen

och som försvårar gränsbevakningsväsendets patrullverksamhet och annan för upprätthållandet av gränssäkerheten nödvändig verksamhet har rätt att få ersättning enligt gängse pris för stängslet eller konstruktionen, om order givits att stängslet eller konstruktionen skall rivas och ordern verkställts. (Nytt 2 mom.)

3.

Lag**om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—7 §
(Som i RP)

Gränsbevakningsväsendet svarar för att de uppgifter som förts in i polisens informationssystem är riktiga och att registreringen och användningen av uppgifterna går lagligt till i den egna verksamheten. (Nytt 4 mom.)

8 §

Användning av informationssystemet för polisärenden vid utförande av gränsbevakningsväsendets uppdrag

(1—3 mom. som i RP)

Gränsbevakningsväsendet svarar för att de uppgifter som förts in i polisens informationssystem är riktiga och att registreringen och användningen av uppgifterna går lagligt till i den egna verksamheten. (Nytt 4 mom.)

11 §

Gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott

(1 och 2 mom. som i RP)

Gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott får endast användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag (*utesl.*). Staben för gränsbevakningsväsendet kan även bevilja polisens, tullens och försvarsmaktens tjänstemän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- eller observationsuppdrag rätt att använda gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott.

9 §
(Som i RP)

10 §

Användning av polisens informationssystem för förvaltningsärenden vid utförande av gränsbevakningsväsendets uppdrag

(1—3 mom. som i RP)

12 §
(Som i RP)

13 §

Rätt att använda säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret får användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag (*utesl.*). (*utesl.*).

(2 mom. som i RP)

2 kap.

Specialbestämmelser om behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter

14 och 15 §
(Som i RP)

16 §

Elektroniska identifikationsuppgifter som grundar sig på fysiska egenskaper och skydd av dessa uppgifter

För att identifiera en person och säkerställa att ett dokument är äkta har gränsbevakningsväsendet rätt att ta emot *till resedokument fogade* elektroniska identifikationsuppgifter som grundar sig på en persons fysiska egenskaper, om inte något annat föreskrivs.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att jämföra identifikationsuppgifterna i ett dokument med personen i fråga. Vid behandling av identifikationsuppgifter som grundar sig på en persons fysiska egenskaper skall dataskyddet särskilt beaktas. *Om inte annat föreskrivs, får elektroniska identifikationsuppgifter inte registreras i gränsbevakningsväsendets personregister.*

17—21 §
(Som i RP)

22 §

Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller i någon annan lag har gränsbevakningsväsendet *utan hinder av sekretessbestämmelserna* rätt att för att utföra sina uppdrag och föra sina personregister ur vissa register få uppgifter som gränsbevakningsväsendet behöver enligt följande:

(1—3 mom. som i RP)

(4 mom. *utesl.*)

(4—7 punkten som 5—8 punkten i RP)

8) (9) för upprätthållande av gränssäkerheten, förundersökning, annan undersökning och räddningsuppdrag och för utförande av de övervakningsuppdrag till havs och vid landgränsen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet av luftfarts-, fiske-, sjöfarts- och räddningsmyndigheterna samt av polisen, försvarsmakten, tullverket och miljömyndigheterna, nödvändiga uppgifter om fordon, trafik, myndigheternas aktionsberedskap och alarmering,

(9—14 punkten som 10—15 punkten i RP)

15) (16) (*utesl.*) uppgifter som behövs för visum, tillstånd eller andra åtgärder som avses i utlänningslagen, tillstånd eller godkännanden som är beroende av en persons tillförlitlighet och för inträde till utbildning eller val till ett uppdrag som är beroende av en persons särskilda tillförlitlighet samt för säkerhetskontroll,

(16—21 punkten som 17—22 punkten i RP)

I fråga om rätten att få registeruppgifter gäller dessutom vad som föreskrivs i *straffregisterlagen* (770/1993), lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002), lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004), lagen om näringsförbud (1059/1985), lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999), lagen om vissa personregister vid magistraterna (57/2005), räddningslagen (468/2003), lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995), tullagen (1466/1994), lagen om utlänningsregistret

(1270/1997), utsökningsslagen, lagen om skuldsanering för privatpersoner (37/1993) och i annan lag.

23 §
(Som i RP)

3 kap.

Användning och utlämnande av uppgifter

24—27 §
(Som i RP)

28 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna får gränsbevakningsväsendet lämna ut behövliga uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till

(1—5 punkten som i RP)

6) en (*utesl.*), räddningsmyndighet för räddningsverksamhet

(7—13 punkten som i RP)

14) Utlänningsverket för behandling och avgörande av sådana ärenden gällande utlänningar och finskt medborgarskap som enligt lag eller förordning hör till Utlänningsverket,

(15—17 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

29 §
(Som i RP)

4 kap.

Utplåning och arkivering av uppgifter

30 §

Utplåning av uppgifter som behövs för planering och utförande av ett uppdrag som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet

(1 mom. som i RP)

Senast två år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas. (Nytt 2 mom.)

31 och 32 §
(Som i RP)

33 §

Utplåning av uppgifter ur gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott

(1 mom. som i RP)

Senast fem år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas. (Nytt 2 mom.)

34 §

Utplåning av uppgifter ur säkerhetsdataregistret

(1 mom. som i RP)

Senast fem år efter att behovet av att bevara uppgifterna undersöktes skall en ny kontroll av behovet göras och den nya kontrollen antecknas. (Nytt 2 mom.)

35—37 §
(Som i RP)

38 §

Arkivering av uppgifter

Om inte något annat föreskrivs eller följer av ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland får gränsbevakningsväsendet *utan hinder av sekretessbestämmelserna* lämna ut uppgifter ur sina personregister till polismyndigheter och sådana andra myndigheter inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har till uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga och utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning, enligt följande:

(1 och 2 punkten som i RP)

(2—4 mom. som i RP)

39 §

Utlämnande av uppgifter till Europeiska polisbyrå och andra utländska myndigheter

Gränsbevakningsväsendet får *utan hinder av sekretessbestämmelserna* lämna ut uppgifter ur sina personregister till

(1—7 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

40 och 41 §
(Som i RP)

42 §

Insynsförfarandet

(Som i RP)

5 kap.

Särskilda bestämmelser

43 §
(Som i RP)

44 §

Skyldighet att övervaka behandlingen av personuppgifter

(1 mom. som i RP)

Vid gränsbevakningsväsendet tillämpas bestämmelserna om behandling av personuppgifter också på automatiskt registrerade bilder och ljud, även om de inte utgör ett personregister. (Nytt 2 mom.)

45 § (Ny)

Straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för dataintrång finns i 38 kap. 8 § i strafflagen och om straff för personregisterbrott i 9 § i nämnda kapitel.

46 (45) §
(Som i RP)

6 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

47 och 48 (46 och 47) §

(Som i RP)

5.**Lag****om ändring av utlänningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i utlänningslagen av den 30 april 2004 (301/2004) 191 § 1 mom. 6 punkten och

ändras (utesl.) 3 § 21 punkten, 4 § 3 mom., 12, 123, 174 och 179 § samt 181 § 1 mom. och 185 § 2 mom., samt

fogas till 182 §, sådan den lyder i lag 653/2004, ett nytt 2 mom. som följer:

3, 4 och 12 §
(Som i RP)

123 §

Beslut om tagande i förvar och placering av utlänningar som tagits i förvar

(1 och 2 mom. som i RP)

En i 1 mom. avsedd tjänsteman kan fatta beslut om exceptionell placering av en i förvar tagen utlänning i polisens häkteslokaler (*utesl.*) om

(1 och 2 punkten som i RP)

I situationer enligt 3 mom. 2 punkten kan en utlänning exceptionellt placeras i gränsbevakningsväsendets häkteslokaler i stället för polisens, dock längst för 48 timmar. (Nytt 4 mom.)
(5 och 6 mom. som 4 och 5 mom. i RP)

174, 179, 181, 182 och 185 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

23.

Lag

om ändring av 36 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 16 juni 2004 om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) 36 § 1 mom. som följer:

36 §

Rätt för vissa andra myndigheter att få uppgifter

I fråga om myndigheternas rätt att få identifieringsuppgifter för att förhindra och avslöja brott bestäms i polislagen (493/1995), i gränsbevakningslagen (/) och i tullagen (1466/1994).

Angående myndigheternas rätt att få identifieringsuppgifter för att utreda brott bestäms i tvångsmedelslagen (450/1987).

Denna lag träder i kraft den 200 .

24.

Lag

om ändring av 88 § i jaktlagen

*I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jaktlagen av den 28 juni 1993 (615/1993) 88 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1068/2004,
som följer:*

88 §	områden utöva tillsyn över att bestämmelserna och föreskrifterna om jakt följs. (Utesl.)
<i>Tillsyn över efterlevnaden av lagen</i>	— — — — —
Polisen, gränsbevakningsväsendet och tull- myndigheterna samt de jaktövervakare som av- ses i 63 § 4 mom. skall inom sina verksamhets-	Denna lag träder i kraft den 200 .

Utskottets förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
noga ger akt på hur lagstiftningen om
gränsbevakningsväsendet verkställs*

*och ser till att förvaltningsutskottet före
utgången av 2008 får en detaljerad
skriftlig redogörelse för hur denna lag-
stiftning fungerar och tillämpas.*

Helsingfors den 15 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Nils-Anders Granvik /sv
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd

Rosa Meriläinen /gröna
Lauri Oinonen /cent
Heli Paasio /sd
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.